

Hannu Kaunonen

Elämäni päivät

osa I

Vuodet 1946-1975

Elämäni päivät

Hannu Kaunonen

Elämäni päivät

Osa I

Vuodet 1946-1975

Tekstit: Hannu Kaunonen
Taitto/kansi: Mauri Laakkonen

© 2023 Hannu Kaunonen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 978-952-80-1793-6

Sisältö	Sivu
<u>Sisällysluettelo</u>	<u>5</u>
<u>Lyhyt johdanto</u>	<u>7</u>
<u>Lapsuusvuodet 1946-1959</u>	<u>9</u>
<u>Vuosi 1960</u>	<u>13</u>
<u>Vuosi 1961</u>	<u>35</u>
<u>Vuosi 1962</u>	<u>37</u>
<u>Vuosi 1963</u>	<u>41</u>
<u>Vuosi 1964</u>	<u>45</u>
<u>Vuosi 1965</u>	<u>49</u>
<u>Vuosi 1966</u>	<u>51</u>
<u>Vuosi 1967</u>	<u>55</u>
<u>Vuosi 1968</u>	<u>63</u>
<u>Vuosi 1969</u>	<u>67</u>
<u>Vuosi 1970</u>	<u>73</u>
<u>Vuosi 1971</u>	<u>79</u>
<u>Vuosi 1972</u>	<u>115</u>
<u>Vuosi 1973</u>	<u>229</u>
<u>Vuosi 1974</u>	<u>307</u>
<u>Vuosi 1975</u>	<u>381</u>

Lyhyt johdanto

Minulla on säilynyt sinikantinen kouluvihko, johon olen 13-vuotiaana, talvella 1960, kirjoittanut päiväkirjaa sääntillisesti kolmen kuukauden ajan. Sitten kirjoittaminen on äkkiä loppunut, tilalle on tullut jotain tärkeämpää. Sitä ennen olen taulukoinut urheilutuloksia suuremmista kilpailuista.

Lapsuuteni maailma oli suppea. Muistan ajatelleeni, että jos opettelin kaikki kylän tiet ja metsäpolut, siinä olisi koko maailma opittuna.

Kansakouluaikani osui 1950-luvun lopulle. Kouluopetuksen arvomaailma oli selkeä: elettiin Turmiolan Tommin aikaa, ja minä oli oppivainen lapsi. Mutta vähitellen heräsi epäily, joka sitten voimistui. Ja tässä epäilyssä minun henkinen elämäni on kulunut.

Varsinaisesti aloin päiväkirjaa pitämään vasta kesällä 1971. 80-luvulla kirjoittaminen oli kovin vähäistä ja repaleista. Tein töitä liikaa. Ryypäsin liikaa. Laiva seilasi pohjalastia vailla, kansilastina arvaamattomasti liikehtivät naissuhteeni. Ne vuodet olen harsinut kokoon hajanaisista tekstinpalasista ja muistelemalla säilyneiden työpäivyreideni merkintöjen ja muiden muistimerkkieni pohjalta.

Mikä saa ihmisen elämäänsä kirjaamaan? Olen miettinyt sitä, kun olen näitä vanhoja tekstejäni kasaillut. Ihminen keksii erilaisia keinoja pitääkseen maailmansa ja itsensä edes jonkinlaisessa järjestyksessä. Tämä on ollut minun tapani. Ja kun menee tarpeeksi pitkälle, paluuta ei enää ole.

En ole pyrkinyt tekemään tästä elämäkertaa. Nämä ovat alkuperäisiä päiväkirjoja, kirjeitä ja tekstinsirpaleita, joiden sisältöä en ole muuttanut. Sanojen oikeinkirjoitusta olen tarkentanut, vahingossa kirjoitetuista toistoista poistanut. Lauserakenteita olen terävöittänyt Wordin pilkutusella, sen verran mitä korvani on siihen suostunut.

Mielestäni arkistojen hyllyllä voi pölyttyä tällaistakin tekstiä. Tämä laaja tekstimassa on itsekästä dialogia oman itseni ja maailman välillä. Ehkä siitä muodostuu myös jonkinlainen näkemys tästä nopeasti muuttuneesta ajasta. Tämä on matka, joka on tehnyt minusta minut.

Himolukijallekaan en tätä varsinaiseksi lukemiseksi suosittele. Karsimattomassa päiväkirjassa on liian paljon toistoja, harhaisia

mielleyhtymiä ja terapialuonteisesti purettua vihaa, kännipäisen jankutusta. Jos joku näitä vuodatuksia lukee ja kokee itsensä loukatuksi, en niitä anteeksi pyydä: se on turhaa jeesustelua. Kaikki me ajatlemme lähimmäisistämme kauheita ajatuksia; voi niistä kesyimpiä kirjoittaakin.

Paljon on muistoja noussut. Mutta ihmisen muisti on kovin epäluotettava. Pitää olla jotain konkreettista, esim. koulu- ja työtodistuksia, johon muistojaan sitoo. Tällä tavoin voi harsia kokoon entistä elämänsä. Se ei ole se eletty elämä, se on kuvien kavalkadi, muistojen virta. Joku on kirjoittanut: 'vain ne hetket sinä muistat, kun tunteesi olivat täydet'. Mutta tämä kaunis säe lienee sekin vahvasti sokeroitu.

Kirjallisuuden pariin minut johdatti suomen opettajani Ulla Konttinen syksystä 1968 alkaen. Luin Christer Kihlmanin tunnustuskirjan Ihminen joka järkkyy ja Pentti Saarikosken tuoreen runokokoelman Katseen Stalinin pään yli ulos. Harrastus laajeni sitten hyvin nopeasti.

Koulut käytyäni minut nielaisi arki ja raha. Ymmärsin, että Suomessa on jo liikaakin köyhiä, keskinkertaisia kirjailijoita. Julkaistava runo souti jo uusilla, oudoilla vesillä. Kunnianhimoni hiipui, osin kirjoittamisenkin, joksikin aikaa. Mutta hyvä lukija minusta tuli.

*Minusta ei tullut pianistia
minusta ei tullut säveltäjää,
mutta ilman Beethovenia
minusta ei olisi tullut edes ihmistä.*

*Matti Paavilainen
(Siteerattu. muistista)*

Minusta ei tullut kirjailijaa, mutta ilman kirjallisuutta minusta olisi tullut vain pelle tähän suureen sirkukseen.

Joutsan Hoilolassa 10.08.2023, Hannu Kaunonen

Lapsuusvuodet 1946-1959

Synnyin Keski-Suomessa, Joutsassa, 1946. Olen niitä sodanjälkeen syntyneitä suurten sukupolvien lapsia. Setäni oli kantanut minut kotiin, järven taakse, noin 3 km. Olin ollut keltainen ja itkuinen. Olivat sanoneet, ettei se monta päivää elä, pitäisi saada kastetuksi.

Pienenä olin ollut kova puhumaan. Suututtuani olin mennyt kallion taakse kuolemaan. Ensimmäinen muistikuvani on, kun nukuin häkikisängyssä ja piti saada äidin letti käteen ennen kuin uni tuli.

Muistan kesän, kun olin 5 vuotta: isä ja pappa teroittivat viikatteita ja alkoivat niittää heinää pihasta. Oli lämmin iltapäivä ja minulle selitettiin, että vuoden päästä pitäisi lähteä kouluun. Muistan tarkasti sen kohdan pihaa, jossa seisoin. Kaikki oli huolettoman tuntuista.

Sitten alkoi koulu. Se syksy (1953) oli kauhea: 2 kilometriä korpipolkua ennen kuin alkoi jonkinlainen kärrytie. Äiti saattoi alkumatkan, joskus isä, keskelle pimeintä metsää. Joku oli nähnyt, kun juoksin täyttä vauhtia ja pidin jotain itkun sekaista katkeilevaa ääntä.

Koulun lapsista minulle olivat tuttuja vain naapurin tytöt ja ensimmäiset viikot olinkin tyttöjen parvessa. Ne hyppäsivät lautta ainakin kolme metriä korkealle ja hameen helmat hulmahtelivat. Vähitellen siirryin poikien puolelle. En muista, että minua olisi ensimmäisenä vuonna kiusattu. En oppinut tekemään kakkosta enkä käyttämään koulun huussia. Yksi yläluokan poika vei minua usein pyöräntarakalla. Sitä sanottiin Jereksi, ja minusta tuntui, että se oli isompi kuin isä.

Ehkä se oli ensimmäisenä koulutalvena, kun isä ja pappa meinasi tappella. Muistan että niillä oli puukot ja niiden piti tappaa toisensa, mutta ei ne sitten tapaneet, kun mummi päästi rähäkän.

Ensimmäisen luokan keväällä, ennen koulun loppua, me muutettiin vuokralle setäni luo, samaan taloon, jossa olin syntynyt. Minä vaihdoin koulua Vallaspellosta Angesselkäään ja sain uudet kaverit. Mummi oli jo halvaantunut. Se pantiin omaan kammariin ja pappa hoiti sitä. Joskus se huuti puukkoa, mutta pappa heitti sille vain tyhjän tupen.

Setä tuli takaisin Korpilahdelta ja asuttiin kaikki yhdessä. Aamuisin ne riitelivät isän kanssa siitä mitä piti tehdä. Äiti keitti kahvia suuren

tuvan hellalla ja oli hiljaa. Se oli miniä ja vieraassa talossa. Tytöt ja velimies olivat jo olemassa. Minä vaihdoin naapurinpojalta jousipys-syn kellonrattaaseen. Kylällä puhuttiin, että setä on tulossa hulluksi, tekee talokauppoja. Se pantiin holhouksen alle ja se uhkasi polttaa koko talon, mutta ei se polttanu.

Auli oli ensimmäinen tyttö, johon minä rakastuin. Kaikki me siitä ty-kättiin ja oli juhlallista istua joskus sen vieressä. Oltiin yhdeksän van-hoja ja leikittiin vettäkengässä.

3.luokan lopulla me muutettiin takaisin Hoilolaan. Oli kevättälvi (1956) ja lunta piti lapioida, että päästiin sisään. Kävin sieltä sen luo-kan loppuun, vaikka oli järvi välissä. Oli heikko jää ja vedettiin ve-nettä ja isä putosi kainaloitaan myöten. Minä olin naapurissa sen vii-
kon yötä. Isommat pojat tappelivat kaikki illat ja isäntä tuli juovuk-sissa kotiin. Emäntä keitti aamulla kahvia ja haukkui isäntää. Siihen me herättiin. Isäntä meni navettaan heti kun sai saappaat jalkaan ja emäntä alkoi haukkua isompia poikia. Me oltiin Keijon kanssa hiljaa.

Seuraavana syksynä menin takaisin vanhaan kouluun. Menin neljän-nelle luokalle. Tytöt menivät ensimmäiselle ja velimies oli viiden vanha. Opettajat oli vaihtuneet. Nyt oli keski-ikäinen pariskunta. Mies opetti yläluokkia. Se poltti pilliklubia. Minä rakastuin Vuokkoon, naa-purin tyttöön. Se oli vuoden vanhempi ja sillä oli jo tissit.

Samana syksynä mummi kuoli (12.9.56). Se soudettiin veneellä Säyn-järven päähän ja sieltä Ollikainen sen haki. Pappa alkoi vähitellen seota. Se nousi yölläkin polttamaan tupakkaa, luki raamattua ja höpötti itsekseen. Iltaisin radiosta tuli katoamisilmoituksia ja minä pelkäsin pimeää. Jouluna olin näytelmässä Josefina: silloin en tuntenut min-käänlaista esiintymiskammosa. Sen täytyy olla kehittynyt vasta myö-hemmin. Siltä vuodelta muistan vain, että Kitulan Helvi luki pitkiä ru-noja ulkoa ja Saarisen Kaukolta pojat katsoivat munat melkein joka päivä. Minulla oli jo silmälasit. Ne särkyivät vähän väliä. Kerran meni suksisauva suoraan linssistä läpi. Liimasin niitä itse Karlsonin lii-malla.

Viidennellä luokalla meillä oli hullu opettaja, Kupiainen. Kun se suut-tui, se saattoi tehdä mitä tahansa. Kerran se löi Riipisen Marttia sei-päällä perseelle. Siitä se sai varoituksen.

Kuudennella luokalla muodostui kaksi porukkaa. Oli pieniä tappeluitakin. Poltettiin koulun liiterinvintillä sammalia ja toiset kantelivat; oli tiin koko viikko joka ilta arestissa. Minä olin rakastunut Vuokkoon niin että kipeää teki.

Vuosi 1960

7. luokka, viimeinen kevät Vallaspellon kansakoulussa.

Tänä lukukautena (59/60) ei Vuokkoa enää ollut ja aloin hiljalleen rakastua hänen 2 vuotta nuorempaan sisareensa. Hain kirkonkylän kirjastosta urheiluaiheisia kirjoja ja olin varma, että minusta tulee vähintään Nurmen veroinen juoksija, koska en kerta hiihdossa pärjännyt. Kävin ensimmäisiä kertoja kirkolla elokuvissa.

Löysin A5 ruutuvihkoon kirjoittamani päiväkirjan. Olen pitänyt sitä sääntillisesti. Se päättyy yllättäen 5.4. Poltin jalkani kahvipannun kaaduttua ja podin sitä kotona viikon verran huhtikuun alussa. Olen taas lähtenyt kouluun ja on tullut jotain tärkeämpää; päiväkirjan pitäminen on jäänyt.

Maitoa laitetaan meijeriin ensimmäisen kerran loppiaisena. Tonka sovitetaan vietäväksi Kämppilän maitolavalle.

7.3.60 rupean lukemaan Tuntematonta sotilasta.

30.3.60 tapetaan sika. Nissiset ja Kämppiläiset ovat meillä tappaiskeittolla. Kaadan vahingossa kahvipannun ja poltan pahasti jalkani, olen koulusta pois useamman päivän.

Jäljennän päiväkirjan tähän mahdollisimman alkuperäisessä muodollisessa ja kielellisessä asussaan.

Perjantai 1.1.1960

Ensimmäinen vuodenväli valkeni hiukan pilvisenä. Aamulla tein kaikenlaista ja puolen päivän aikoihin lähdimme Viipuriin, silloin muuten minä valjastin ens kerran hevososen. Tultuamme sieltä veimme Raunon kanssa isän Nissiseen ja tulimme sitten hakemaan äidin.

Lauantai 2.1.1960

Aamupäivällä jatkui jo edellisenä päivänä alkanut lumisade ja lunta satoi, ettei paljon eteensä nähnyt. Haimme isän kanssa

Matahosta pahnoja ja pois tullessa minua paleli. Illalla purimme kuorman ja niinhän se päivä menikin.

v:den I Sunnuntai 3.1.1960

Yöllä oli satanut lunta paljon ja meidän oli Raunon kanssa aurattava tiet. Haimme vettä saavilla navettaan ja sitten täytyikin mennä syömään. Sitten toiset lähtivät Myllykankaalle ja me jäimme Raunon kanssa kotiin. Ampuimme nuolipyssyllä tarkkuutta ja teimme kaikesta. Toiset tulivat vasta 6:n aikaan kotiin sillä he olivat käyneet tullessaan Nississä. Ja niin päivä loppui.

Maanantai 4.1.1960

Tänä aamuna isän mennessä kirkolle menin reessä käymään Unikassa postissa. Tein päivällä sauna ja kammarilapuja. Ja niin on tämä päivä kulunut aivan huomaamatta.

Tiistai 5.1.1960

Lämmitin aamulla ensin kammarin ja leikkasin Eilan kanssa ruumenia. Sitten olimmekin isän ja Raunon kanssa sontaruukissa. Illalla kävimme Kämppilässä kysymässä saammeko viedä maitotongan Kämppilän lavalle. Tultuamme sieltä kävimme vielä kylvyssä (*sau-nassa, loppiaisaatto*), ja niin saatiin päätökseen taas eräs sateinen lomapäivä.

Keskiviikko 6.1.1960

Nyt on loppiaisen meidän viimeinen lomapäivämme. Laitoimme tänä aamuna ensimmäisen kerran meijäriin ja syötyämme kävimme kumoamassa Hanlammin veneen. Sitten päivä kului aivan huomaamatta. Eila kävi postissa ja luin samaani ”Suomen Urheilulehteä” Ja niin loppui viimeinenkin lomapäivä.

Torstai 7.1.1960

Ja niin alkoi koulu. Oli ikävää lähteä tänä aamuna kouluun, kun oli tottunut mukaviin lomapäiviin. Mutta kouluun täytyi mennä. Isä kyyditsi meidät Nurmaanpäähän. Ja ensimmäinen koulupäivä kului tavalliseen tapaansa. Pääsimme pois 2:lta ja olimme jo 15 yli 3 kotona. Iltapäivällä purimme isän Nurmaanpäästä hakeman pahnakuorman. Illalla haimme vielä vettä navettaan ja niin päättyi aamulla niin ikävältä tuntunut päivä.

Perjantai 8.1.1960

Tänään alku päivä kului niinkuin koulupäivät kuluvat. Oli vaikea päivä läksyjäkin oli 4:stä kirjasta ja koulu loppui 3:lta. Tulin kotiin kello 4, laitoin kaasulyhtyyn valon ja sitten luinkin Untolta tuomaani ”Korkkia” koko illan söin ja nyt kai rupeankin nukkumaan.

Lauantai 9.1.1960

Tämä lauantai on kulunut ilman mitään suurempia tapahtumia, pääsimme koulusta 2:lta ja viivyimme tullessa vähän toista tuntia, matkalla näimme hiiren ja tapoimme sen. Oli hauska katsoa, kun se meni hankeen aivan kuin siinä olisi ollut valmis reikä. Illalla kylvimme niinkuin tavallisesikin lauantaina, sen jälkeen luin lainakirjaa ja kuuntelin radiosta ”Tuohikonttia” Meinaan huomen aamuna lähteä kirkolle katsomaan X:siä Joutsan hiihtoja.

v:den 2:nen Sunnuntai 10.1.1960

Tämä vuoden I lomapäivä, jos sunnuntaita voi lomaksi sanoa valkeni hyvin kirkkaana ja pakkasta oli lähes 30°. Eilinen ajatteluni kirkolle lähdestä kului kuiviin sillä kukapa sinne olisi mennyt itseään palleluttamaan. Lujin lainakirjaa koko aamun ja sitten haimme vettä navettaan, sitten tulinkin sisälle enkä meinaa hevillä ulos lähteäkään.

Koko iltapäivä kului sisällä. Lämmitin kammarit – muuta en paljon ole tehnytkaan.

Maanantai 11.1.1960

Meidän olisi pitänyt mennä suksilla kouluun mutta meiltä ei mennyt kukaan, sillä minun monoihini ei mahdu kuin 1 sukka ja oli kova pakkanen, eikä muilla ollut suksia. Eikä koululla hiihdettykään, sillä opettaja oli yskässä eikä uskaltanut lähteä ulos, liikuntatunti täytyi olla sisällä. Iltasella me vielä 8 aikaan korjasimme hevosen ruuhta ja tul-tuamme sieltä, kävin nukkumaan.

Tiistai 12.1.1960

Tänään ilma on jo hiukan lauhtunut pakkasta ei enää ollut kuin 17°. Meillä oli käsitöitä ja tein kuivauskaappia. Pääsimme pois 3:lta ja olin kotona jo 5:ttä vaille 4. Laitoin valon enkä ole muuta paljon tehnyt-kaan. Söimme, ja nyt kirjoitan ”Päiväkirjaa” Ja tämän kirjoitettuani lähdän luultavasti nukkumaan.

Keskiviikko 13.1.1960

Tänään oli jälleen aamulla kova pakkanen ja meitä paleli kouluun mennessä. Meillä pojilla oli tänään ensi kerran joulun jälkeen voimistelua sisällä. Pääsimme pois 1:ltä, siis meillä oli viikon lyhyin päivä. Olin kotona 15 yli 2 ja puhdistin kaasulyhdyn ja siinä sitä olikin työtä. Muuta en paljon tehnytkaan, kun söin ja lähdin nukkumaan.

Torstai 14.1.1960

Tänään kouluun lähtö oli tosiaan konua, sillä pakkasta oli maantien laidassa 30° Kaikki olivat sisällä, kun menin koululle ja tänään olimmekin kaikki välitunnit sisällä koulua oli 2:teen ja pois tullessa meitä Raunon kanssa paleli. 10 yli 3 olimmekin vasta kotona sillä

sade on tauonnut
omenapuut lumesta raskaat
taivas kirkastuu pakkaseksi

olen kaukana sinusta

maaseudun ilta on hiljainen
minun oli vaikea kestää tätä
nuoruuteni satoina iltoina

9 789528 017936